

Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Öğrenim Stratejilerinin Geliştirilmesine İlişkin Çalışmaların İncelenmesi

Ufuk Aydın

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Yöneticisi, ufukaydin0808@gmail.com

ORCID:0000-0002-3925-3519

Özet

Dünyada gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkeler eğitim perspektifleri açısından incelendiğinde, gelişmiş ülkelerin öğrenim stratejilerinin geliştirilmesine verdiği önemin ve bu çabayı ortaya koyan eğiticilerden beklentisinin diğerlerine göre oldukça fazla olduğu görülmüştür. Eğitim merkezinde öğrenci olduğuna göre eğitim kurumlarının işleyişi de öğrencilere dönük düzenlenmek zorundadır. Eğitimcilere verilen önem onlara sahip çıkma ve onlardan en yüksek verimi elde etmeyi gerektirdiği kadar öğrencilere verilen önem de onlara sahip çıkmayı ve onlardan en yüksek verimi elde etmeyi gerektirmektedir. Eğitimin bu sarmalı eğitim kurumlarının öğrenim stratejilerinin geliştirilmesinin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle günümüz eğitim anlayışında özellikle de öğrenci merkezli öğrenim stratejilerinin geliştirilmesinde benimsenen yaklaşımlar bu eksende yoğunlaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Kurumları, Öğrenim Stratejileri, Eğitim Planlaması

Examination of Studies Related to the Development of Students' Learning Strategies in Educational Institutions

Abstract

When developing countries and developed countries in the world were examined in terms of educational perspectives, it was seen that the importance given by developed countries to the development of learning

strategies and the expectation of educators who put forth this effort was quite high compared to others. Since there are students in the educational center, the functioning of educational institutions must also be organized for students. The importance given to educators requires taking care of them and getting the highest efficiency from them, as well as the importance given to students requires taking care of them and getting the highest efficiency from them. This spiral of education reveals how important it is to develop the learning strategies of educational institutions. For this reason, the approaches adopted in today's understanding of education, especially in the development of student-centered learning strategies, are concentrated on this axis.

Key Words: Educational Institutions, Learning Strategies, Educational Planning

Giriş

Eğitim kurumlarında ilerleme kaydetmek için birçok değişim yapılabilmektedir. Eğitim konularındaki farklılıklar eğitim yapısında verimi yüksek bir ortam oluşturmak, eğitimin ihtiyaçlarını daha tesirli yerine getirmek, ilerideki sosyal ihtiyaçları giderecek bilginin, yeteneğin, hareket ve idrakin yaratılması, kişisel ve sosyal hayatın idamesini ve geliştirilmesine zemin hazırlamak, toplumu ileriye uygun bir yapıya dönüştürmek, değişim aşamalarının idaresiyle alakalı bilgi, yetenek ve idrak gücünü verme gayesiyle yerine getirilebilir (Cemaloğlu, 2011:241-242).

Ülkemizde değişik dönemlerde yapılan kalkınma planlarında farklı bölümler içerisinde yer alan, bazı nicel hedeflere ulaşılmasına rağmen istenilen düzeyde gerçekleşemeyen öğrenim stratejisi planlamasının; halkın eğitim gereksinimlerinin yine halkın beklentileri yönünde eşitlik ve hak anlayışı çerçevesinde karşılanmaması nedeniyle eğitimin problemlerini çözme gücünden uzak olduğu söylenebilir (Özdemir, 2018:29).

Öğrenim stratejilerinin planlamasının halka hizmet etmesi gereken bir araç olması gerektiği ve öğrenim stratejilerinin ekonomiye insan girdisi sağlama anlayışı yerine eğitim hakkı ve eşitlik anlayışı çerçevesinde ele alınması, bunun da ancak eğitim politikalarının belirlenmesi sürecinde toplumun katılımı sağlanarak demokratik bir süreçle sağlanacağı söylenebilir (Ereş, 2004:21).

Eğitim sisteminde öğrenim stratejileriyle ilgili değişikliğin birinci adımı, geçmiş uygulamaların incelenmesi ve buradaki aksaklıkların ortaya konmasıdır. Dolayısıyla, stratejik plan ile

uygulamaya konulan her faaliyetin sonucunda, kurumun önceki durumu ile uygulama sonrası durumunu karşılaştırarak performans ölçekleri ile değerlendirilmesi gerektiği ifade edilebilir (Genç, 2007:31).

Eğitim sisteminin vazgeçilmez ve esas unsuru olan okullar, toplumların kültürel zenginliklerini yaşatabilmeleri ve çağın gelişmelerine yön vermekte etkin olabilmeleri için, stratejik öneme sahip kurumların en başta gelenidir (Önder ve Güçlü, 2014:111).

Okulların kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirebilmeleri; iyi bir planlamaya ve bu planın etkin bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. Bir olgu olarak değişme, tüm örgütlerde olduğu gibi eğitim örgütlerinde de; amaç, yapı, süreç, yöntem ve davranış gibi özelliklerin uzun dönemde etkisiz hale gelmesine ve çevreye uyumunda güçlüklerle karşılaşmasına yol açmaktadır (Koyuncu, 2011:87).

Eğitim kurumlarının, bu veya benzeri bir nedenle, çevreye uyum sağlamaları, çevreyi değişime hazırlayabilmeleri; yenilik yapmaları, açık ve dışa dönük stratejiler geliştirmeleri, uzun soluklu planlamalar yapmaları, proje ve paradigmalarını bu yönde geliştirmeleri zorunludur (Cemaloğlu, 2011:250).

Strateji Planlama Kavramına Genel Bakış

İlk olarak sadece orduda uygulanan strateji kavramı daha sonralarda ekonomi, sosyal hayat, psikoloji alanlarında da uygulanmaya başlamıştır. Orduların yönetiminde galibiyete götüren strateji tanımı; önüne istihdam kelimesini alarak iş hayatını etkileyen bir hal alırken, stratejik düşünme tanımıyla da zihinsel alanı ilgilendiren bir hal alınmıştır (Güçlü, 2003:62).

Çevreyi doğru analiz etme, geniş zamanlı düşünme çabasını içinde barındıran strateji kavramı her alanda önemli bir yere sahip bir kavramdır. Stratejinin genel bir tanımını yapmak gerekirse; gelecekte belirlenen bir hedefe ulaşmak için günümüz şartlarını göz önüne alarak yapılan plan, program ve düzenlemelerdir (Özer, 2015:75).

Bir diğer tanımda da strateji şu şekilde ifade edilmiştir; İşletmenin, gelecekte kendini gördüğü noktaya ne zaman ve nasıl ulaşılacağını elinde bulunan kaynakların aktarım yönünü belirleyerek ifade etmesidir (Yüzbaşıoğlu, 2004:392).

Strateji planlaması tek seferlik alınan ve değiştirilemez kararlar değildirler. Aksine sürekli güncellenmesi gereken, değişime açık kararlardır ve yapılan güncellemelerle geçmişte alınan stratejik kararlar değiştirilebilir, iptal edilebilir. Değiştirilebilir olması gereken stratejik kararlar alınırken, stratejiler olabildiğince esnek yapıya sahip olmalıdır (Budak, 2000:6).

Eğitim Kurumlarında Uygulanan Öğrenim Stratejilerine Genel Bakış

İnsan hayatı boyunca belli kararlar alan ve bu kararların neticesinde hayatını sürdüren bir tabiata sahiptir. İnsanlık var olduğundan beri stratejiler de var olmuştur. Çünkü strateji kavramı kişiye, kuruma gelecekte oluşabilecek olumlu ya da olumsuz durumları, öngörme imkânı sunmaktadır (Bryson, 2010:259).

Stratejik bir hamleyle savaşlar kazanılmış, medeniyetler kurulmuş, ekonomik atılımlar yapılmıştır. Medeniyetleri ve tarihi etkileyen strateji kavramının, yönetim alanında da önemli bir yeri vardır (Önder ve Güçlü, 2014:110).

Stratejiyle alakalı bildiğimiz kavramların çoğu yirminci yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmıştır. Yönetim fikrinin gelişiminde 1970'ler ve 1980'ler yönetim çağı olarak adlandırılmıştır (Özer, 2015:76).

Yönetim çağı olarak adlandırılan bu dönemde ortaya çıkan bilgiler rehberliğinde stratejinin amacı ortaya konulabilir. Strateji, yönetimle idare edilen topluluğun kaynaklarını elverdiği ölçüde onu yaşadığı çevresine uyumlu hale getirirken hedefine ulaştırma amacı gütmektedir. Stratejinin önemini ve tabiatını ise ilk olarak 1952 yılında Newman açıklamıştır (Güçlü, 2003:62).

Yapılan çalışmalar stratejiyi kullanacaklara dikkat edilmesi gereken noktaları ve olmazsa olmazları noktasında yol göstericidir. Stratejisi olmayan topluluk ise ileriye göremeyen, pusulası olmayan bir örgüttür. Dolayısıyla varlığını devam ettirmek isteyen tüm işletme, kuruluş ve topluluklar stratejiyi kullanmak ve onu sürekli güncellemek zorundadırlar (Güçlü, 2003:64).

Bir ön hazırlık, tasarı gerektiren planlama kavramı; hitap ettiği kitleye, amacına, konusuna göre tanımı değişkenlik gösterebilecek bir kavramdır. Ekonomik tasarıları ilgilendiren bir planın iktisadi bir plan tanımına ihtiyacı vardır.

Toplumsal konular ile ilgilenen bir plan tanımı sosyal bir planlama tanımına ihtiyaç duyar. Planlama aynı zamanda yönetimin ilkelerinde Planlama, Örgütlenme, Yönetim, Koordinasyon, Denetimde ilk sıradadır. Planlama, belirlenen noktaya ulaşmak için oluşturulan tasarıların bütünü olarak tanımlanabilir (Ekiz ve Somel, 2005:101).

Eğitim Kurumlarında Uygulanan Öğrenim Stratejilerinin Kapsamı

Toplumun en küçük birimi olan ailede, işletmelerde, devlet yönetiminde planlanarak atılan her adım düzen getirmektedir. İktisadi ve planlı davranmadan yönetilen bir aile verimsiz ve kalitesiz yaşama sahip olur. İşletmelerin plansız hareket etmeleri mümkün değildir (Dura ve Karakoç, 2009:479).

Planlı hareket edilirken planı tasarlayan mekanizma, planlamadan etkilenen yapıyı da hesaba katarak planı tasarlamalıdır. Planı uygulayacak olan çevreyi hesaba katmadan oluşturulan plan sığ kalarak uygulamada güçlüklerle karşı karşıya kalabilmektedir (Güçlü, 2003:62).

Her çevreyi hesaba katarak oluşturulan planlarda aynı zamanda piyasanın da canlı ve değişkenlik gösteren bir yapıya sahip olduğu da dikkate alınmalıdır. İşletmeler, kurumlar hangi piyasada faaliyet gösterirlerse gösterecekleri faaliyet gösterdikleri piyasa zaman içerisinde değişkenlik gösterebilecek bir yapıya sahiptir (Yüzbaşıoğlu, 2004:398).

Eğitim Kurumlarında Uygulanan Öğrenim Stratejilerinin Amacı ve Önemi

Strateji tanımlarına göre öğrenim stratejisi, “eğitim kurumunun hangi işi yaptığını veya yapmak istediğini, ne tür bir eğitim kurumu olduğunu veya olmak istediğini tanımlayan amaç, hedef ve görevlerin tümü ve bunları gerçekleştirmek için gerekli yöntemler” olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle eğitim stratejisini “amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan bir eğitim kurumunun uygulayacağı hareket biçimi” olarak da tanımlanabilir (Koyuncu, 2011:87).

Strateji kavramına yönelik tanımlamalara göre, amaç, hedef ve görevler Milli Eğitim Temel Kanununda ve ilgili diğer kanunlarda belirlenmiştir. Bu amaç ve görevleri gerçekleştirecek

yöntemler ise eğitim kurumlarının kendilerine ait yönetmeliklerinde bulunmaktadır. Burada önemli olan amaca ulaşmada yöntemin önemidir (Ekiz ve Somel, 2005:101).

Sorun, belirlenen yöntemlerin işlevselliği ile ilgilidir. Uygulamalar ve Türk Eğitim Sisteminin sorunları karşılaştırıldığında; Türk Eğitim Sisteminin yeterince işlevsel bir stratejisinin olmadığı düşünülmektedir Güçlü, 2003:62).

Eğitimde stratejik planlama sürecinde önemli bir yere sahip olan stratejik planlama komitesinin plandan etkilenecek tüm kesimleri temsil eder nitelikte olması gerekir. Plandan etkilenecek kesimleri temsil etmeyen bir planlama komitesinin yapacağı planın stratejik olamayacağı açıktır (Yüzbaşıoğlu, 2004:398).

Işık ve Aypay, stratejik planlama komitesinin karakteristikleri olarak dört unsur üzerinde durmuştur. Bu unsurlar:

1. Planlama komitesi üyeleri kurumun farklı düzeylerinde çalışan bireyleri içermelidir.
2. Planlama komitesi üyeleri okulun içinde bulunduğu toplum kesimlerinin tümünü temsil etmelidir.
3. Planlama komitesinin büyüklüğü yönetilebilir olmalıdır.
4. Planlama komitesi üyeleri temsil ettikleri grubun çıkarlarını, kendilerinin kişisel çıkarlarını, okulun ve öğrencilerin çıkarlarını kollayacak iradede olmalıdır(Işık ve Aypay, 2004:356-357).

Eğitim Kurumlarında Uygulanan Öğrenim Stratejilerinin İşlevleri

Eğitim kurumlarında öğrenim stratejilerinin en temel işlevi içerisinde eğitim kapsamını genişletmek ve mevcut eğitim kalitesini arttırmak çok önemlidir (Kırhan, 2009:74). Eğitim kapsamı ile ilgili genel çerçevede yer alan yapısal durumları aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür.

Öğrenim Stratejilerinin Kapsamının Genişletilmesi: 1982 T.C. Anayasası'nda ve 1739 sayılı Milli Eğitim Kanununda eğitim kapsamı yer almaktadır. Her okulun kendi çevresindeki öğrenim yaşına gelmiş olan vatandaşları okula alması şarttır (Koyuncu, 2011:74).

Öğrenim stratejilerinin niteliğinin yükseltilmesi: Milli eğitimin amaçları ile doğrultulu olarak, eğitim ağının genişletilerek daha donanımlı öğrenciler yetiştirilmesi eğitim yönetiminin iki temel amacından ikincisidir. Okulun etkili çalışabilmesi için bazı hedeflere ulaşması gerekmektedir (Gedikoğlu, 2015:18).

Öğrenim stratejilerinin verimliliğinin artırılması: Eğitim kurumlarında verimlilik çok önemlidir. Çok az maliyete çok fazla iş başarımı eğitimde esastır. Öğrenci başına düşen girdinin azaltılması ve bu yol ile öğrencinin eğitsel niteliğin artırılması gerekmektedir (Okutan, 2012:41).

Öğrenim stratejilerinde öğretmenlerin doyumunun sağlanması: Eğitim kurumlarında görev yapan personelin tüm ihtiyaçlarının sağlanarak doyumlarının artırılması elzemdir. Karşılana emeğin karşılığının hakkaniyetli bir şekilde verilmesi çalışan doyumunun sağlanması açısından gerekli olduğu kadar çalışanların hak ve hukukunun korunması açısından da gereklidir (Gündüz ve Ergen, 2014:62).

Öğrenim stratejilerinde çalışanların sağlığının korunması: Eğitim kurumlarında çalışanlar arasındaki iletişim kopukluklarını giderme ve onları ortak amaç etrafında toplayarak motive etmeyi kapsayan sağlığın korunması ilkesi eğitimin kapsayıcı özelliğinin bir sonucudur (Kırhan, 2009:70).

Öğrenim stratejilerinde eğitim kurumlarının dirliğinin sağlanması: Eğitim bilimi kapsamında meydana gelen değişiklikleri takip etmek ve uygun değişimleri uygulamak eğitim kurumlarının dirliğinin sağlanması bakımından oldukça yararlıdır. Bu yolla eğitimin kapsamı içerisinde yer alan eğitim kurumlarının dirliğinin sağlanması ile sağlıklı bir eğitim ortamı oluşturmak mümkündür (Karademir, 2016:47).

Öğrenim stratejilerinde eğitim kurumlarının çevresine yararlı kılınması: Gerekli eğitim hizmetlerini sunmanın yanı sıra halka öncülük etmek, doğal zenginlikleri korumak ve sağlık koşullarını iyileştirmek eğitim kurumlarının görevidir. Eğitim kurumları yalnızca kendi içerisine kapanan ve dış dünyadan soyutlanan bir eğitim içeriğine sahip olarak değil, çevresine faydalı işlerin içerisinde bulunarak kapsayıcı bir eğitim modeli geliştirebilir (Ereş, 2004:20).

Sonuç

Eğitim, hayatın her aşamasında olan bir kavramdır. Hayatın her aşamasında olan bu kavramı da ifade eden, kalite ölçüleri bulunmaktadır. Eğitim kurumlarında verilen eğitimi iyileştirmeyi ve ülkenin eğitim seviyesini yükseltmeyi de amaçlayan eğitim kurumları stratejik planlar ile kendilerine katkı sağlayabilmektedirler.

Stratejik planlar yardımı ile eğitim kurumları stratejik planlarını kamuya açarak kendi şeffaflıklarını kanıtlamış, rakiplerine üstünlük kurmuş kurumlara dönüşmektedirler. Şeffaflık eğitim kurumları için önem arz etmektedir. Stratejik planlarını kamuya açarak eğitim kurumları çalışanlarının, öğrencilerinin ve kurumunun rakiplerine karşı bulunduğu pozisyonu netleştirerek kendini tercih sıralarında üst sıralara yerleştirebilirler.

Stratejik planları eğitim kurumlarının sesi olarak düşünerek onlara kulak vermek ülkeye fayda sağlayacaktır. Kulak verildiği zaman eğitim kurumlarında yeniliklerin, değişikliklerin olup olmadığı önceki dönem planlarıyla kıyaslanarak, raporları incelenerek öğrenilebilir.

Stratejik planlamanın Türk eğitim sisteminde uygulanmadan önceki zaman ve sonraki zaman arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar eğitime katkı sağlayacak değişimlerdir ve onları şöyle sıralamak mümkündür: Çalışanları motive ederek eğitimcilerin de eğitime yoğunlaşmalarına katkı sağlamıştır.

Eğitim kurumlarını plansızlıktan uzaklaştırmıştır. Eğitim kurumlarının kaynakları belirlenerek bu kaynaklar hedeflerine ulaşma yolunda planlı olarak kullanılmaya başlamıştır. Kurumsal vizyon ve misyon belirlenerek hantallaşma engellenmeye çalışılmıştır.

Küresel eğitim sistemi içinde ülkenin nerede olduğunu, stratejik planların küresel eğitim seviyeleriyle rekabet edip edemediği, stratejik planlar yardımı ile anlaşılabilir. Türkiye’de Avrupa Birliği’ne uyum süreci adına eğitimde yapılan pek çok yenilik yine Türkiye’ye fayda sağlamıştır. Stratejik planlar da tam olarak böyledir. Bu planların öğrenim stratejileriyle paralel gelişimiyle birlikte eğitim kurumlarında istenen seviyeye ulaşılması kaçınılmazdır.

Kaynakça

Ada, Ş. ve Akan D. (2007). Değişim Süreçlerinde Yetkili Okullar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 31.

Aydın, M. (2007). *Eğitimsel Yönetim*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.

Babaoğlu, E., Nalbant, A. ve Çelik, E. (2017). Okul Başarısına Okul Yöneticisinin Etkisine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 99.

Balay, R. (2015). Gönüle Uzanan Eğitim: Milli Eğitim. *Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (13), 95.

Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Teknikleri ve İlkeler*, Ankara: Pegem Yayınları.

Balcı, A.ve Apaydın, Ç. (2009). Türkiye’de Eğitim Yönetim Araştırmalarının Durumu: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (52), 323.

Barut, E. (2007). İlköğretim Okullarına Sınavla Atanan Yöneticiler İle, Sınavsız Atanan Yöneticilerin Yönetim Süreçlerine Yönelik Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya.

Bilge, B. (2013). Öğrencilerin Başarısını Artırmada Okul Yöneticinden Beklenen Liderlik Özellikleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 1 (3), 13.

Bryson, J. (2010). The Future of Public and Nonprofit Strategic Planning in The United States. *Publics Administrations Reviews*, (71), 257.

Budak, G. (2000). Öğrenen Örgütlerde Strateji Planlama ve Strateji Öğrenme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15 (2), 111.

Budur, A. Ç. (2015). Summer Hill Okul Modelinin Eğitim Sistemimiz İçerisindeki Okullarda Uygulanabilirliğinin Yönetim Süreçleri Açısından İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Bursalıoğlu, Z. (2014). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*, Ankara: Pegem Yayınları.

Cemaloğlu, N. (2005). Türkiye’de Okul Yöneticisi Yetiştirme ve İstihdamı Var Olan Durum, Gelecekteki Olası Gelişme ve Sorunlar. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (4), 274.

Çelik, V. (2008). *Okul Yönetimi*, Ankara: Pegem Yayınları.

Demirtaş, B. (2008). Atatürk’ün Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler. *Gazi Akademik Bakış*, 4 (1), 176.

Dura, Y. C. ve Karakoç, C. (2009). Yönetim Sistemi Bağlamında Planlama Örgütlenmesi ve Yerel Yatırım Planlama Projesinin Değerlendirilmesi. *Türk İdare Dergisi*, (81), 472.

Ekiz, C. ve Somel, A. (2005). Planlama ve Planlama Anlayışının Değişimi. *Mülkiye Dergisi*, 31 (25), 976.

Erdoğan, İ. (2006). Okul Yöneticilerinin Genel Özellikleri ve Yöneticilik Tutumları ile İlgili Bir Araştırma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 118.

Ereş, F. (2004). Eğitim Yönetiminde Strateji Planlama. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 29.

Ergen, H. (2013). Eğitimde Planlama Yaklaşımları ve Kullanılan Eğitim Göstergeleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (7), 157.

Gedikoğlu, O. (2015). *Lider ve Okul Yönetimi*. Ankara: Anı Yayınları.

Genç, N. (2007). *Yönetimler ve Organizasyonlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Güçlü, N. (2003). Stratejik Yönetim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (4), 75.

Gümüşeli, A. İ. (2004). Çağdaş Okul Müdürünün Liderlik Alanları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8 (3), 548.

Gündüz, G. ve Ergen, H. (2014). Kamu Okullarının Sosyal Sermaye Düzeyleri ve Dezavantajlılıkları ile İlgili Değişkenler Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (4), 675.

Harvey, M., Novicevic, M. ve Garrison, G. (2005). Global Virtual Teams: A Humans Resourecapitalist Architecture. *The Internationals Journals of Human Resourcemanagemen*, 12 (1), 199.

İlgar, L. (2012). *Okul ve Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları.

İşık, H. ve Aypay, A. (2004). Eğitimde Stratejik Plan Geliştirme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (2), 363.

Karaçor, S. ve Şahin, A. (2004). Örgütsel İletişim Kurma Yöntemleri Yönelik Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2 (7), 917.

Karademir, M. (2016). Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Yönetiminde Kayırmacılık Algıları ile Örgütsel Sinizm Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Killam, L. (2013). *Research Terminology Simplified: Paradigms, Axiology, Ontology, Epistemology and Methodology*. New York: Kindle Edition.

Kırhan, T. (2009). Bir Okul Müdürünün Yönetim ve Liderlik Anlayışının Değerlendirilmesi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Kızılcılık, S. (2013). *Frankfurt Okulu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Koyuncu, R. (2011). İlköğretim Kurumlarında Yönetici Davranışlarının Öğretmenlerin Mesleklerine Yabancılaşmasına Etkisi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde.

Nişancı, Z. (2015). Geçmişten Günümüze Yönetim. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11 (5), 294.

Okutan, M. (2012). *Eğitim Yönetimi ve Denetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Önder, E. ve Güçlü, N. (2014). İlköğretimde Okullar Arası Başarı Farklılıklarını Azaltmaya Yönelik Çözüm Önerileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 41 (10), 32.

Özdemir, M. (2017). Eğitim Yönetiminde Epistemiksel Bunalımın Arkeolojileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20 (3), 24.

Özdemir, M. (2018). *Eğitim Yönetimi: Alanın Kendisel Temelleri ve Çağdaş Yönelimleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özdemir, M. (2018b). Eğitim Yönetiminde Olgu ve Değer Sorunsalına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 1 (20), 172.

Özer, A. (2015). İşletmelerde Stratejinin Önemi Üzerine Değerlendirmeler. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 4 (4), 74.

Özlem, D. (2007). *Pozitivizm ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Paşaoğlu, D. (2013). *Yönetimler ve Organizasyonlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Şahin, S. ve Aslan, N. (2008). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Stratejik Planlamaya İlişkin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 189.

Şimşek, Ş. (2008). *Yönetişimsellik ve Organizasyonluk*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Şişman, M. (1998). Eğitim Yönetiminde Kuram ve Araştırmada Alternatif Paradigma ve Yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1 (11), 322.

Tandoğdu, N. (2007). Ortaöğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Okul Yönetimine İlişkin Değişimi Yönetme Yeterlik Algılarının İncelenmesi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Tekeli, M. A. (2011). Örgüt Verimliliğinin Artırılmasında İletişimin Rolü. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.

Tural, E. (2014). *Kamu Yönetimi Eğitiminin "Todaie" Tarihi 1941-1991*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Yalçın, M. (2015). Batılı Bilgilerin Türkiye Akademilerindeki Rolü: Eğitim Yönetimi Alanının Değerlendirilmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Eskişehir.

Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüzbaşıoğlu, N. (2004). İşletmelerde Stratejik Yönetim ve Planlama Açısından Stratejik Maliyet Yönetimi ve Enstrümanları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 310.